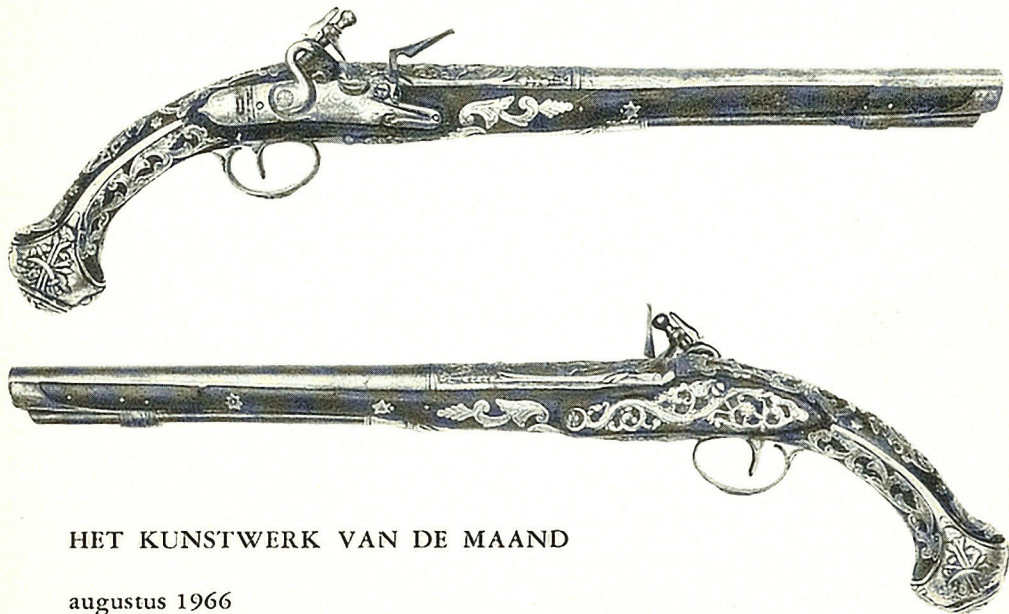

HET KUNSTWERK VAN DE MAAND

augustus 1966

CENTRAAL MUSEUM UTRECHT

Agnietenstraat 1 — Maliebaan 42

Twée pistolen met vuursteenslot en zilverbeslag,
door Jan Knoop, ca. 1700 — lang 50 cm.

Ruiterpistolen met vuursteenslagwerk als de hierbij afgebeelde exemplaren, kon men in een holster op het zadel van zijn paard meevoeren. Die pistolen of „vuistroeren” waren omvangrijker dan de handzame, vrijwel geen plaats innemende revolvers van thans, welker dodelijke lading bovendien vele malen groter is. Al maakte het voor het slachtoffer hoegenaamd geen verschil of hij door een alledaags moordwapen werd gevelde dan wel door een van sierlijke vorm en zorgvuldige uitvoering, des te meer prijs stelden lieden van stand op fraaie pistolen als statussymbool. Vroeger toen men nog de tijd had voor het vervaardigen van een edel stuk handwerk, verleende men elk dezer meesterstukken van wapensmeedkunst een persoonlijk stempel dat het hedendaags fabrieksprodukt uiteraard mist, en besteedde men veel zorg aan de versiering met beslag of inlegwerk. Men dreef functionaliteitsoverwegingen nimmer zo ver dat zij voor zelfs de simpelste ornamentering een beletsel vormden. Geen wonder dat terwijl zoveel oude handwerkkunst anoniem bleef, juist de pistoolmakers vaak hun werkstukken van hun naam voorzagen en menigeen onder hen zich in persoonlijke vermaardheid mocht verheugen.

Ons paar is, onder de haan, gemerkt „Jan Knoop Utrecht” en vervaardigd omstreeks 1700, toen genoemde pistoolmaker, inderdaad een meester in zijn vak, zoals blijkt uit de fraaie vorm en aantrekkelijke tooi dezer werken, in de Voorsteeg, thans Voorstraat, zijn handwerk uitoefende. Kolf en onderzijde der loop zijn geheel beslagen met een rankenpatroon in opengewerkt en gegraveerd zilver; de bovenzijde der loop vertoont een langwerpig ovale ijzeren cartouche waarbinnen een troep ruiters met vaandels in drijfwerk is aangebracht. Deze ornamentering heeft nog de volumewerking en het enigszins pompeuze van de Lodewijk XIV-stijl als franse vorm van barok. Als alle barok, zoekt deze richting steeds te imponeren, doch de grote lijnen verliezen zich niet in overdadige tooi. Onze meester heeft in zijn combinatie van rijkdom en wat zwaarder versiering een zodanige maat betracht, dat vorm en tooi elkander volmaakt in evenwicht houden.

De afgebeelde kunstwerken zijn gedurende de maand augustus geëxposeerd in de hal van het Centraal Museum, Agnietenstraat 1. (Buslijnen 8 en 11).